

Op reis naar zijn gedichten. De poëzie van Nootboom in Franse en Engelse vertaling

STEFAN EVENEPOEL (UGENT, CLIV)

ABSTRACT

Aan de hand van sleutelgedichten uit de recentste bundel *Licht Overal* (2012) wordt een beeld geschetst van de (latere) poëzie van Nootboom. Daarbij staan een aantal basistegenstellingen centraal zoals: dood versus tijdloosheid; het verlangen om herinneringen vast te houden versus het besef van hun onbetrouwbaarheid; de zoektocht naar de identiteit van het ik, de essentie van werkelijkheid, de zin van dit bestaan versus het onvermogen om dat te vatten; het absolute belang van poëzie als afirmatie van wat weerloos is versus het relativiserende besef van talige onvolkomenheid; de individuele stem van de dichter versus de intertekstuele echo's van zoveel schrijvers en denkers in zijn poëzie; de poëtische intentie om de dingen te benoemen zodat ze blijvend aanwezig worden gesteld versus de intentie om als ik binnen de poëzie naar afwezigheid op te schuiven; de reiziger in continenten en wereldculturen versus het lyrisch ik dat thuis wil komen en verdwijnen in de tijdloze wereld van natuurelementen; ook de observerende blik van buitenaf versus het kijken met het innerlijk oog. Helemaal eigen aan Nootboom worden deze basisthema's door de manier waarop ze stilistisch vorm krijgen, onder meer in de vaak paradoxale metaforiek, in de surreële overstap van beschrijving naar verbeelding, in de semantische gelaagdheid van woorden en versregels en in de herhalingen en spiegelingen die in de vaak lapidaire opbouw en woordkarige stijl van zijn "gemaakte gedichten" post kunnen vatten.

De vraag rijst dan hoe de vertalers Philippe Noble en David Colmer de bijzonder complexe en erudiete, soms zelfs hermetische wereld van Nootboom in respectievelijk het Frans en het Engels hebben uitgetekend; welke keuzes zij in de vertaling van de besproken sleutelgedichten hebben gemaakt en voor welke semantische en stilistische vertaalstrategieën zij hebben gekozen om de Franse en Engelse Nootboom gestalte te geven. Als we naar deze vertaalde gedichten "op reis gaan" - om het met de woorden van Herman de Coninck te zeggen - waar zit dan het vertrouwde, datgene wat uit de Nederlandse versie "herhaald" wordt en waar het onbekende: de even onvermijdelijke als potentieel schitterende "variatie" die de vertaler creëert binnen Nootbooms poëtische wereld. Identiek zijn de teksten en hun vertalingen sowieso niet, daar zorgt het taalverschil op zich al voor, en net dat kan van het literair vertalen en de studie ervan een avontuurlijke tocht maken naar die andere, die toch Nootboom blijkt te zijn.